

2019.gada I pusgada darbības rezultatīvie rādītāji par valsts nodrošināto juridisko palīdzību

Atbilstoši Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likumā noteiktajam viena no Juridiskās palīdzības administrācijas (turpmāk - JPA) funkcijām ir apsaimniekot līdzekļus, kas paredzēti valsts nodrošinātajai juridiskajai palīdzībai, veicot juridiskās palīdzības sniedzējiem apmaksu, tai skaitā zvērinātiem advokātiem, kuri sniedz valsts nodrošināto juridisko palīdzību pēc kriminālprocesa virzītāja uzaicinājuma, un nodrošināt juridisko palīdzību maznodrošinātām un trūcīgām personām un personām, kuras pēkšņi nonākušas tādā situācijā un materiālajā stāvoklī, kas tām liedz nodrošināt savu tiesību aizsardzību (stihisku nelaimju, nepārvaramas varas vai citu no personas neatkarīgu apstākļu dēļ), vai atrodas pilnā valsts vai pašvaldības apgādībā.

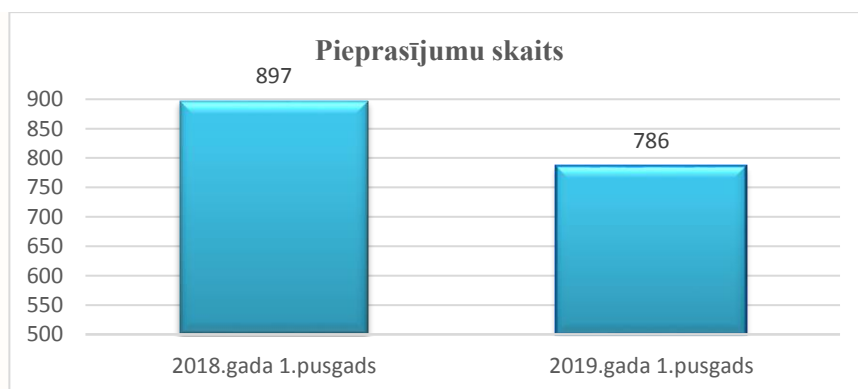
Valsts nodrošināto juridisko palīdzību JPA nodrošina:

- 1) Satversmes tiesas procesā personai, pēc kuras konstitucionālās sūdzības Satversmes tiesa ir pieņēmusi lēmumu par atteikšanos ierosināt lietu, kā šā lēmuma vienīgo pamatu, norādot juridiskā pamatojuma neesību vai tā acīmredzamu nepietiekamību prasījuma apmierināšanai;
- 2) civillietās (izņemot, ja lieta ir saistīta ar muitas vai nodokļu jautājumiem, tā attiecas uz prasījumu par goda un cieņas aizskaršanu, tā attiecas uz prasījumu, kas tieši saistīts ar personas saimniecisko darbību vai komercdarbību, vai neatkarīgu profesionālo darbību u.c.);
- 3) administratīvajās lietās - pārsūdzības procedūrās patvēruma piešķiršanas procesa ietvaros, lēmuma par apstrīdēto izbraukšanas rīkojumu vai lēmuma par apstrīdēto lēmumu par piespiedu izraidīšanu pārsūdzēšanas ietvaros, bāriņtiesas lēmuma par bērna tiesību un tiesisko interešu aizsardzību pārsūdzēšanas ietvaros, administratīvajās lietās tiesā, kurās tiesas (tiesnesis) ir pieņēmis lēmumu par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības piešķiršanu, ievērojot lietas sarežģītību un fiziskās personas mantisko stāvokli;
- 4) krimināllietās – aizstāvības un pārstāvības nodrošināšanai personas vēršas pie procesa virzītāja (izmeklētājs, prokurors vai tiesnesis) Kriminālprocesa likumā noteiktajos gadījumos un kārtībā.

Dalējo valsts nodrošināto juridisko palīdzību noteikta veida advokātu civilprocesa lietās (par kapitālsabiedrību dalībnieku vai akcionāru sapulces lēmumu atzīšanu par spēkā neesošiem un kas izriet no saistību tiesībām, ja prasības summa pārsniedz 150000 euro) var saņemt persona, kuras ienākumu līmenis nepārsniedz valstī noteikto minimālo mēneša darba algu, īpašuma stāvoklis atbilstošs juridiskās palīdzības saņemšanai.

Savukārt *Trauksmes cēlējs* valsts nodrošināto juridisko palīdzību var saņemt, nevērtējot tā mantisko stāvokli (no 2019.gada 1.maija).

2019.gada pirmajā pusgadā JPA saņēmti 786 iesniegumi valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības pieprasījumam (turpmāk – pieprasījumi), kas ir par 111 pieprasījumiem mazāk nekā 2018.gadā. Kopš 2016.gada novērojama tendence pieprasījumu skaitam samazināties, kas skaidrojams ar 2017.gada 1.februārī spēkā stājušos Uzturlīdzekļu garantiju fonda likumu (publicēts: "Latvijas Vēstnesis", 249 (5821), 21.12.2016.), kas paredz vienkāršot un paātrināt uzturlīdzekļu saņemšanu, kā arī ar trūcīgo un maznodrošināto personu skaita samazināšanos un kopējo tiesvedības lietu samazinājumu tiesās. Valsts kontrole veicot lietderības revīziju secināja, ka laika posmā no 2016.gada līdz 2018.gadam turpināja samazināties tiesās saņemto lietu skaits, attiecīgi pirmās instances tiesās saņemto lietu skaits ir samazinājies par 25%, bet apgabaltiesās par 20%.¹

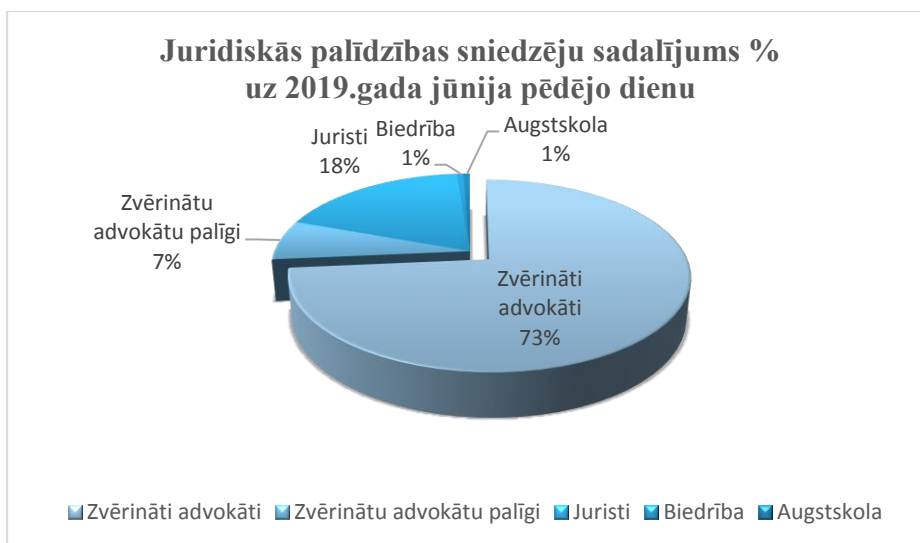
Lai nodrošinātu valsts nodrošināto juridisko palīdzību civillietās (t.sk. pārrobežu strīdos), administratīvajās lietās un Satversmes tiesas procesos, JPA slēdz juridiskās palīdzības līgumus ar juridiskās palīdzības sniedzējiem (zvērinātiem advokātiem, zvērinātu advokātu palīgiem, juristiem, biedrībām, augstskolām utt.). Uz 2019.gada jūnija pēdējo dienu spēkā bija 159 juridiskās palīdzības līgumi ar sniedzējiem:

- 117 ar zvērinātiem advokātiem;
- 11 ar zvērinātu advokātu palīgiem;
- 29 ar juristiem;
- 1 ar biedrību;
- 1 ar augstskolu.

Juridiskās palīdzības sniedzēju skaits, kuri noslēdz juridiskās palīdzības līgumu un sniedz juridisko palīdzību pēc JPA norīkojuma kopš 2017.gada ir palielinājies, jo JPA sadarbojoties ar Latvijas Zvērinātu advokātu padomi aicināja zvērinātus advokātus un to palīgus aktīvāk slēgt juridiskās palīdzības likumus par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības sniegšanu.

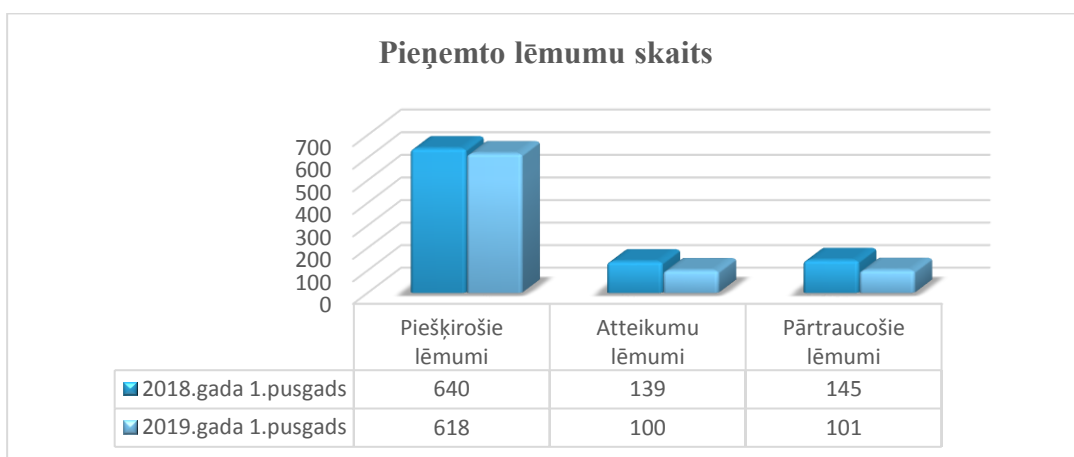
Noslēgto juridiskās palīdzības līgumu skaita palielinājums ir sevišķi svarīgs reģionos, kur tādējādi ir veicināta juridiskās palīdzības pakalpojumu pieejamība.

¹ JV 25(1083) 25.06.2019., Ilze Grīnhofa, Valsts kontroles padomes locekle "Darbs pie tiesu sistēmas darbības efektivitātes pilnveidošanas ir jāturpina".

2019.gada pirmajā pusgadā tika pieņemti **826 lēmumi**, no tiem:

- 618 lēmumi par juridiskās palīdzības piešķiršanu;
- 100 atteikumi piešķirt valsts nodrošināto juridisko palīdzību;
- 101 lēmumi pārtraukt nodrošināt juridisko palīdzību.

Novērojams piešķirošo lēmumu samazinājums salīdzinājumā ar 2018.gada pirmo pusgadu un attiecīgi arī atteikuma lēmumu un pārtraucošo lēmumu skaita samazinājums, kas skaidrojams ar kopējo pietiekumu skaita samazinājumu.

2019.gada pirmajā pusgadā Tieslietu ministrijā tika apstrīdēti 5 administrācijas lēmumi, no kuriem četri lēmumi tika atstāti negrozīti.

Joprojām personas pamatā vēršas pēc juridiskās palīdzības civiltiesiska rakstura strīdu risināšanai:

- ģimenes tiesībās (piemēram, laulības šķiršana, uzturlīdzekļu piedziņa bērna vai savam uzturam, uzturlīdzekļu palielināšana vai samazināšana, vēršot piedziņu pret otru bērna vecāku, saviem

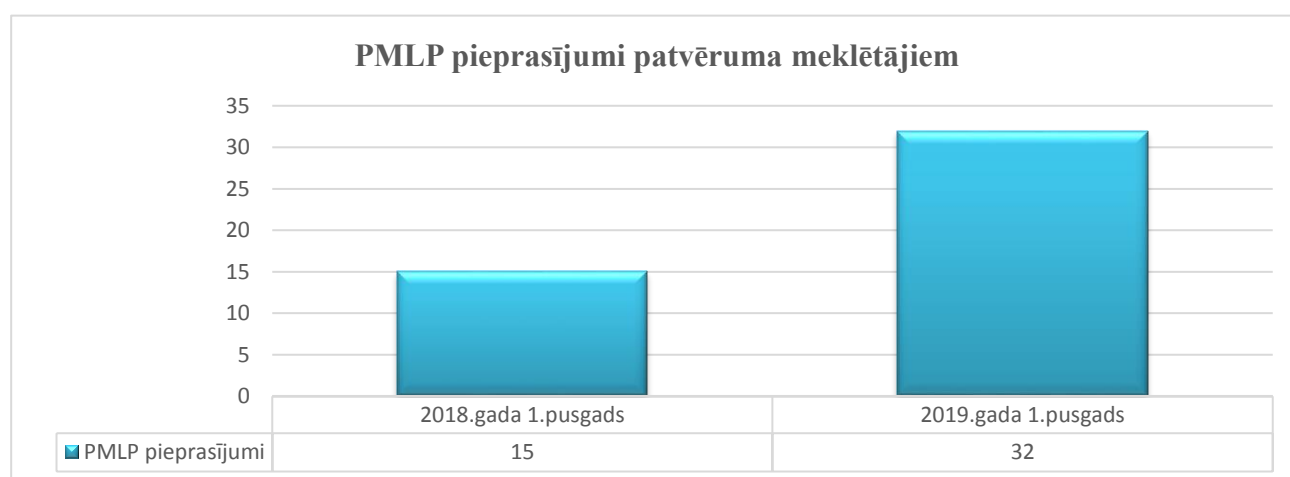
vecākiem, paternitātes noteikšana vai paternitātes pieņēmuma apstrīdēšana, saskarsmes tiesību noteikšana, aizsardzība pret vardarbību u.c.);

- saistību tiesībās un dzīvokļa tiesībās (īres un komunālo pakalpojumu samaksas strīdi, pamatpakalpojumu nenodrošināšana, dzīvojamās telpas lietošanas tiesību izbeigšana un izlikšana no tās u.c.);
- zaudējumu un parāda piedziņas jautājumos;
- darba tiesībās (atjaunošana darbā, nesamaksātās darba algas samaksa, kompensāciju piedziņa u.c.);
- administratīvajās lietās, personai pārsūdzot bāriņtiesas lēmumu par bērnu tiesību un tiesisko interešu aizsardzību.

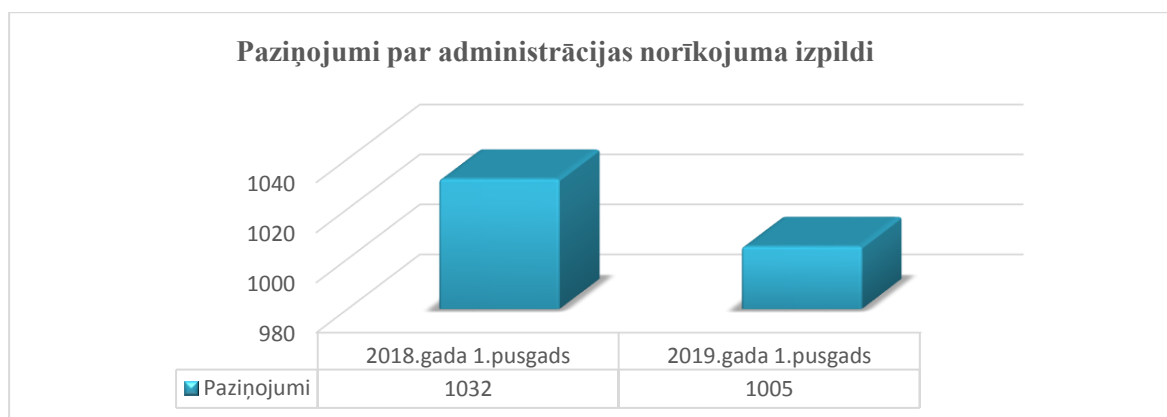
Iesniegumi finansiālā atbalsta Latvijas valstspiederīgajiem aizskarto vai apstrīdēto personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizsardzībai, kas saistītas ar bērnu aizgādības tiesību pārtraukšanu vai atņemšanu, apmaksājot juridiskās palīdzības sniedzēja ārvalstīs sniegto juridisko palīdzību, 2019.gada pirmajā pusgadā nav saņemti, kā arī nav saņemti Administratīvās tiesas lēmumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības nodrošināšanu.

Savukārt ņemot vērā grozījumus Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likumā, kas paredz no 2019.gada 1.janvāra nodrošināt valsts nodrošināto juridisko palīdzību Satversmes tiesas procesā, pirmajā pusgadā tika saņemti 7 pieprasījumi, no kuriem 2 gadījumos valsts nodrošinātā juridiskā palīdzība ir piešķirta.

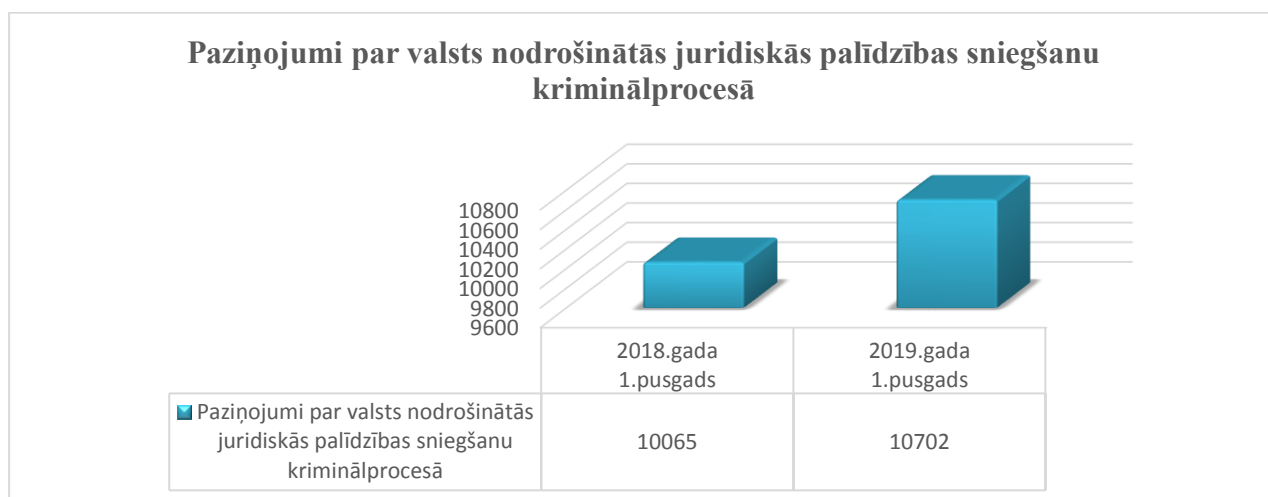
Salīdzinājumā ar 2018.gada pirmo pusgadu pieprasījumu skaits nodrošināt juridisko palīdzību patvēruma meklētājiem 2019.gada pirmajā pusgadā ir palielinājies par 54%.

2019.gada pirmajā pusgadā paziņojumi par administrācijas norīkojuma izpildi un juridiskās palīdzības sniegšanu civillietās un administratīvajās lietās saņemti par 9% mazāk nekā 2018.gada attiecīgajā laika periodā, kas izskaidrojams ar pieprasījumu skaita samazināšanos.

2019.gada pirmajā pusgadā paziņojumi kriminālprocesos (par personu aizstāvību un cietušo pārstāvību kriminālprocesos pēc kriminālprocesa virzītāja uzaicinājuma) saņemti par 6,3% vairāk nekā 2018.gada attiecīgajā laika periodā, kas skaidrojams ar juridiskās palīdzības pieprasījumu skaita palielināšanos.

Saskaņā ar Ārstniecības likuma 68.¹pantu 2019.gada pirmajā pusgadā tika saņemti 59 paziņojumi, kas ir vairāk, salīdzinot ar 2018.gada pirmo pusgadu, kad tika saņemti 46 paziņojumi.

Izmaksātie naudas līdzekļi 2019.gada pirmajā pusgadā par sniegto valsts nodrošināto juridisko palīdzību kopā	961 088,50
t.sk. administratīvajās lietās	5604,28
t.sk. civillietās	57436,45
t.sk. krimināllietās pēc procesa virzītāja uzaicinājuma	893079,76
t.sk. saskaņā ar Ārstniecības likuma 68. ¹ pantu	4701,81
t.sk. finansiālā atbalsta nodrošināšanai ārvalstīs	0,00
t.sk. Satversmes tiesas procesā	266,20